

Pakiet klimatyczny „Gotowi na 55”: wpływ na zatrudnienie w Unii do 2030 r.

Wprowadzenie

Zgodnie z założeniami jednego z głównych celów strategicznych Unii Europa ma się stać pierwszym kontynentem neutralnym pod względem klimatu, osiągając do 2050 r. zerową emisję gazów cieplarnianych netto. Neutralność pod względem emisji dwutlenku węgla to ambitny cel, który wymaga dużych inwestycji utrzymywanych przez dłuższy czas. Aby to osiągnąć, potrzebne będą radykalne zmiany, w szczególności w sposobie pozyskiwania i wykorzystywania energii. Skutki polityk wymaganych do osiągnięcia zielonej transformacji będą się znacznie różnić w poszczególnych sektorach oraz wpłyną na poziom dochodów i zatrudnienia, a także na strukturę zatrudnienia w poszczególnych krajach, co doprowadzi do tworzenia miejsc pracy w niektórych sektorach, lecz również ich likwidacji w innych. W lipcu 2021 r. Komisja przyjęła pakiet wniosków mających na celu dostosowanie unijnej polityki w zakresie klimatu, energii, użytkowania gruntów, transportu i opodatkowania w taki sposób, aby do 2030 r. osiągnąć cel redukcji emisji o 55% – „Gotowi na 55”. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiamy prognozy globalnego modelu makroekonomicznego dotyczące tego, w jaki sposób pakiet polityczny „Gotowi na 55” może wpłynąć na strukturę zatrudnienia w UE pod względem terytorialnym, sektorowym i zawodowym do 2030 r.

Kontekst polityki

Na unijnej drodze do osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do 2050 r., rok 2030 stanowi etap kluczowy. W 2021 r. unijni decydenci przyjęli jeszcze ambitniejsze niż wcześniej cele pośrednie w zakresie obniżania emisyjności i odpowiednio zaktualizowali swoje strategie. Głównym celem pakietu politycznego „Gotowi na 55” jest osiągnięcie do 2030 r. redukcji emisji gazów cieplarnianych o 55% w stosunku do

poziomów z 1990 r. (wcześniejszym celem była redukcja emisji o 40%). Pakiet „Gotowi na 55” to złożony pakiet propozycji, który oddziałuje na wielu frontach: rozszerza zakres unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, koryguje w górę cele w zakresie wykorzystania energii odnawialnej i efektywności energetycznej, wprowadza mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ oraz zaostrza normy emisji dla samochodów i pojazdów.

Pakiet jest również zmieniającym się zestawem zobowiązań politycznych. Na przykład w 2023 r. Rada Unii Europejskiej i Parlament Europejski tymczasowo uzgodniły dalsze zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym zużyciu energii do 2030 r. (do 42,5% z 40 wskazanych w 2021 r. – wzrost z poziomu 32% w 2018 r.). Prognozy tego, jak rozwój unijnej polityki klimatycznej wpłynie na strukturę zatrudnienia na rynkach pracy w UE dostarczają istotnych danych decydom, których zadaniem jest dopilnowanie, aby zielona transformacja była transformacją sprawiedliwą.

Najważniejsze ustalenia

- Większość prognoz dotyczących wpływu polityki obniżania emisyjności na zatrudnienie w UE wskazuje na bardzo skromne zyski netto, rzadko przekraczające 0,5% w porównaniu ze scenariuszem bazowym.
- Zgodnie z naszymi szacunkami opartymi na modelu makroekonomicznym GEM-E3-FIT oczekuje się, że główne strategie pakietu „Gotowi na 55” będą miały prawdopodobnie nieznacznie korzystny wpływ na zatrudnienie na zagregowanym poziomie unijnym w głównej specyfikacji modelu. Przewiduje się, że w wyniku wdrożenia pakietu „Gotowi na 55” w państwach członkowskich UE powstanie 204 000 miejsc pracy netto, oprócz bazowego wzrostu zatrudnienia o 6,7 mln nowych miejsc pracy netto w latach 2019-2030.

- Skutki dla zatrudnienia mogą być w poszczególnych regionach i krajach różne, w zależności od ich stopnia polegania na wysokoemisyjnych gałęziach przemysłu z jednej strony oraz ich zdolności do wykorzystania szans na ekologizację z drugiej. Negatywne skutki dla zatrudnienia są bardziej prawdopodobne w niektórych krajach Europy Środkowej i Wschodniej (na przykład w Polsce i Rumunii) oraz w regionach o stosunkowo wysokim udziale pracowników nadal zatrudnionych w przemyśle wydobywczym. Z kolei pozytywne skutki dla zatrudnienia przewiduje się w krajach Europy Południowej (w szczególności w Hiszpanii i we Włoszech) oraz w regionach o naturalnych zasobach (wiatr i słońce), rozwiniętej infrastrukturze efektywności energetycznej i zdolności do produkcji urządzeń wykorzystujących energię odnawialną.
- Biorąc pod uwagę miejsca pracy zarówno w zakresie poprawy efektywności energetycznej, jak i rozwoju mocy odnawialnych źródeł energii, sektorem, który prawdopodobnie odniesie największe korzyści pod względem zatrudnienia, jest budownictwo. Zwiększy się również zatrudnienie w usługach rynkowych, ponieważ względne ceny sprzyjają przesunięciu struktury gospodarki w kierunku „czystszych” sektorów, wzmacniając przesunięcie zatrudnienia do sektora usług.
- Choć uważa się, że wystąpi poprawa pod względem zatrudnienia do 2030 r., niewielki wzrost zatrudnienia przewidywany w przypadku pakietu „Gotowi na 55” będzie raczej występować w zawodach o średnich i niskich zarobkach, które nie wymagają wyższych kwalifikacji.
- Prognozowane skutki w zakresie zatrudnienia zależą w dużej mierze od sposobu, w jaki będzie realizowana ta polityka. Potencjalnie większe korzyści zarówno w zakresie produkcji, jak i zatrudnienia mogą pojawić się w kontekście specjalnych polityk fiskalnych związanych z klimatem, w których dochody z emisji dwutlenku węgla są ponownie wykorzystywane w celu zmniejszenia opodatkowania pracy. Takie dochody mogą również pomóc w przekwalifikowaniu, niezbędnym do ułatwienia przeniesienia zatrudnienia do sektorów i zawodów o niższej intensywności emisji dwutlenku węgla.
- Źródło finansowania dużych inwestycji kapitałowych, wymaganych w związku z zieloną transformacją, jest również ważnym czynnikiem decydującym o tym, czy pakiet „Gotowi na 55” w praktyce okaże się pozytywny, czy negatywny pod względem zatrudnienia. Gdy fundusze są dostępne bez konieczności wypierania istniejących planów inwestycyjnych, implikacje makroekonomiczne są pozytywne. Jeżeli jednak finansowanie zielonych inwestycji nie jest oparte na pożyczkach, przewiduje się, że zarówno produkcja, jak i zatrudnienie ulegną zmniejszeniu, choć w nieznacznym stopniu.
- Strategie mające na celu obniżenie emisji gazów cieplarnianych będą miały zróżnicowany wpływ na zatrudnienie, w zależności od sektora i zawodu, zwiększając popyt na niektóre miejsca pracy i zmniejszając go w przypadku innych. Muszą one współdziałać z polityką w zakresie edukacji, szkoleń i zatrudnienia, aby przygotować pracowników o umiejętnościach i kompetencjach potrzebnych do zaangażowania się w zbiorowe wysiłki na rzecz obniżenia emisyjności.

Wskazówki dotyczące polityki

- Chociaż ogólne prognozy zatrudnienia na 2030 r. w związku ze strategią „Gotowi na 55” są umiarkowanie pozytywne, to już jej wpływ na zatrudnienie jest wyższy w regionach dotkniętych negatywnymi skutkami – na przykład w regionach Polski i Rumunii o stosunkowo wysokim udziale zatrudnienia w górnictwie i sektorach wydobywczych – natomiast pozytywny wpływ na zatrudnienie jest bardziej rozproszony między różnymi regionami. Potwierdza to zasadność ukierunkowanego na regiony finansowania środków wsparcia, takich jak terytorialne plany sprawiedliwej transformacji.

Dalsze informacje

Sprawozdanie *Pakiet klimatyczny „Gotowi na 55”: wpływ na zatrudnienie w UE do 2030 r.* jest dostępny pod adresem: <https://eurofound.link/ef23009>

Kierownik ds. badań: John Hurley

information@eurofound.europa.eu